

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorok, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejeman, za avstro-ugarske dežele ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četr leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četr leta 3 gold., 25 kr. a. v. — Za oznanila se plačuje od cetiristopne petkratne 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska. 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. štev. 220.

Opravnost na ktero naj se blagovolijo posiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229

Dopisi.

Iz Šenpetra (na Notranjskem), 18. aprila [Izv. dop.] Kolika je popularnost grofa Hohenwarta na Notranjskem, to se je sijajno pokazalo pri prilikah, ko je prišel na svojo graščino v Ravne, tako imenovani „notranjski raj“. Takoj pri prihodu so ga na kolodvoru navdušeno nazdravili, a da bi se bil dalje časa mudil v svojem „Varzinu“, gotovo bi bila sosednjim občinam dana zaželena prilika, mu podati še več znakov našrsneje udatnosti in neomejenega zaupanja. Tako pa se je posrečilo le nekterim deputacijam nazdraviti najodličnejšega nositelja federalistične ideje. Vsigdar izvrstni narodnjaki iz Zagorja, Knežaka, Šenpetra, Matenjevasi in iz Narina so šli namreč denes kot deputacija k grofu Hohenwartu. Bilo jih je 18 mož. V imenu deputacije ga je nagovoril g. Železnikar, ter mu izrazil udanost, zaupanje in hvaležnost sosednjih občin. Grof Hohenwart je izrekel svojo zahvalo in nado, da se mora skoro v Avstriji vladujoča sistema pred drugačiti, da ne bo več samo en del nad drugimi vladati, da se mora pričeti pomirjenje med narodi in ravnopravnost biti nesamo na papirji, nego tudi v istini. Le to je rešitev Avstrije. Po kratkem pomenovanju se je potem deputacija ločila, obžalovaje edino to, ka se grof Hohenwart tako kratek trenutek mudi na Notranjskem, da nij prilike tudi drugim občinam — ki so se za to že pripravljale — pokloniti se bivšemu ministru poštenjaku. — Pivčani so tem malim činom pokazali svojo politično dozorelost, kakoršno bi želeli v vseh pokrajnah Avstrije.

S Krasa 20. aprila [Izv. dop.] Gospod Črne je zarad zaupnice, katero smo mu poslali, na vse mogoče načine opravičevati izkušal svoje postopanje v deželnem in državnem zboru in med drugim je v svoji že znani brošuri nektere gospode

iz Gorice dolžil, da so nas zapeljali. A nezaupnica ni umislek Goričanov, temveč nas Kraševcev samih. Gospod Črne! mi Kraševci slovesno protestiramo, da nas javno v svoji brošuri kot také slaboumnike razglašate, ki nemajo lastnega mišljenja in razsodka!

Sicer pa res obžalujemo gospoda Črneta, da je tako slabe pameti, da misli, da nas bode s svojo brošuro prepričali, da je njegovo delovanje bilo nam koristno, in posebno da si g. Črne domišljuje, da nas bode preverili, da je zedinjenje Slovencev v eno politično celoto narodu škodljivo! Tedaj, ko smo Črneta prvakrat volili, še ni bila potreba zedinjene Slovenije za obstanek našega naroda tako očividna, ko je sedaj. Ko se je v naši državi ustavno življenje začelo, tedaj so štajerski, koroški, tržaški in posebno tudi goriški Slovenci še upali, da jim bodo njih sodeželani druge narodnosti pustili in dali narodne pravice, ki Slovencem gredo. Ali kdor ima pamet, kdor je politične dogodke v različnih delih naše domovine od začetka ustavne dobe pa do danes opazoval in videl, kako so nemškutarji in lahoti s Slovenci povsod krivično ravnali, kjer so le mogli, kdor poštene s svojim narodom misli — on mora spoznati, da je rešitev naše narodnosti samo tedaj mogoča, ako se osvobodimo vpliva nemškutarjev in lahotov, t. j. ako se zedinimo v eno celoto tako, da nam večine v zastopu našega naroda nikdo več vzeti ne more. In taka celota je zedinjena Slovenija! — Ako bi bil gospod Črne poštene poslanec, spoznaval bi bil potrebe Slovencev, ktere je v državnem zborni zastopal. Ali da on piše proti zedinjenju Slovencev, to nam kaže, da ni hotel spoznavati naših potreb, kar sicer njegova brošura uči. Vsak poslanec ima dolžnost delovati na korist svojih volilcev. Brali smo pazljivo in — nezadovoljno že poprej o Čnetovem delovanju. Ko smo pa videli, da je Črne na Dunaji z glasovanjem za posilno volilno postavo vse z vso federalno stranko

in s slovanskim programom v nasprotje stopil, bila je naša dolžnost dati mu nezaupnico! In ko bi mu po glasovanju za posilno volilno postavo ne bili odtegnili našega zaupanja, morali bi kot Slovenci Čnetu sedaj najodločniše svoje nezaupanje izreči, ker on je proti prvi in glavnemu točki narodnega programa — proti zedinjenju Slovencev!

Iz Ptujja. [Izv. dop.] Iz raznih krajev slovenske domovine nam se poroča o vnemarnosti naših razumnikov zastran uradovanja v domači besedi, vsaj nahajajo se posmetuh, kteri tudi najprostejše reči, ki se čitajo oznanjujo, črgotajo v tujem jeziku; ne li neuljudnost, vsaj zavoščeno kitaštvo, ako se postavimo oklici listi od župništev drugovom razpošiljajo na oznanilo v nemščini, vsaj to že vsakdenja dostojnost in udvornost obsoja, kako namreč se more iskatki od sožupnika, da bode ta prestavljač in prepisač takih spisov v naščino? Ako se ti zakotni mazači ne poprave, hočemo jih črna imena občinstvu prijaviti, naj se razpozna in razvide srabljeni in smradljivi kozli. — Nek vreden narodnjak v obsežji dekanovine velikonodeljske je bridko tožil, ko vse listine od ondešnjih župništev dohajajo v nemščini pisane, le od mareškega izven okolia rečene dekanovine slovenske, slava velečastnemu g. K... ugaja nam, ka duhovitejši duhovni pastirji prednjačijo zaspancem. Nekoliko razumen našinec stavlja si po vsej pravici prašanje, kako je to, v Ljutomeru in Ormoži vršila sta se tabora z nedopovedljivo navdušenostjo, vendar uradujoče duhovništvo one okolice še ni se predramilo iz pogubnega mrtvila in čamila? Vse v naravi se bori za svoj bitek, pisana ptičica čivkeče, črvič v prahu se vije, ako mu sovražnik gnezdo zaseda ali trga, vsaj ista rastlina se piplje za svoj zarod, le mi bi toliko strastno objemali in košato gojili Iskarjevčeve izdajalno početje in obilno v dejanjih vršili. Juda previdevši na hitrem bogomrzki poskus sramoval se je na toliko, ka je čute se nevreden dalje živeti v človeškem društvu segel po vrv; naši mrzljaki pa

Listek.

Nikolo Machiavelli.

Spisal dr. J. V. Ribič.

(Konec.)

Machiavelli nij bil drugačen, kot njegovi rojaki in vrstniki sploh, samo da je — kakor vsi veliki duhovi — ideje in razmere svojega časa natančneje spoznal in obče vladajoča načela jasneje razložil nego kateri koli pisatelj one dobe.

Rodil se je iz imenitne a borne rodbine toskanske 3. maja 1469. leta, torej za Lovrenca Medicejskega. Lovrenco sin Piero, kako neenak očetu, bil je 1494 pregnan in tako se je pónovila republika. Leta 1498 je bil Machiavelli 29 let star imenovan za tajnika „deseterih mož za svobodo in mir“, najvišje gosposke v državi, katere predsednik je imel naslov „gonfaloniere“. Celih 14 let je v tej važni službi oskrboval vse notranje in zunanje dopisovanje državno, sestavljal pogodbe z drugimi državami itd. Vrh tega je prevzel 21 kral poslanstvo v tuje dežele, k rimskemu papežu i dr. v najvažnejših zadehah in sicer z najboljim uspehom. Uradna sporočila, katera je o teh poslih vlad predložil, pričajo, da je bil razumen in spretен državnik, a tudi pošten in značajen mož.

Velika je vrednost teh sporočil za zgodovino onih časov. Že pred Machiavellijem se je bil politični položaj italijanskih držav jako poslabil. Zate države in državice je posebno karakteristično, da so se v njih borile stranke in sicer z mečem v roki in da je povsod ena ali druga stranka klicala sosedje na pomoč. Francozi in Španjolci so si začeli svojiti italijansko zemljo in tako so velike francozke in španske vojske divjale po celem polotoku in razdjale, kar je večstotletna kultura ustvarila. Boljši možje so globoko čutili in obžalovali nesrečo drage jim domovine ter so začeli premišljevati o sredstvih, s katerimi bi jo mogli osvoboditi.

Machiavelli je dobro spoznal uzroke propadanja in sredstva k pomoči. Napačne vojne naprave, t. j. vojske tujih najemnikov so zakrivile slabost italijanskih držav; tukaj se torej ima pomagati. Po vsestranskem premišljevanju vojnih razmer starih in novejših časov je izdelal načrt za ustanovljenje nove, domače vojske in njeno oboroženje. Vse okoliščine so mu bile ugodne. Krute posilnosti barbarskih tujcev so razdražile miroljubnega Italijana in mu vdahnilo vsaj iskričo poguma, tudi borba novo ustanovljene vojske proti sovražniku prej nepremagljivemu sedaj ni bila več celo brezupna. Konjištvo takrat ni bilo več glavna moč na bo-

jišči. Borni a krepki pastirji švicarskih gor so že prej pokazali, da je mogoče najsilnejše napade težko oklepljenih vitezov z nepremagljivo falango dolgih sulic in težkih kijev, odvrniti. V bitvi pri Ravenni je bil dan drugi, Italijanom bližji izgled. Ta dan, ki je bil eden tistih strašnih dni, v katerih človeška nespamet in hudobnost zedini vso pogibelj lakote ali pomora, si je španjsko peštro, zapuščeno od vseh zaveznikov, napravilo pot skozi gozd nemških sulic in se obrnilo francozkega konjištva.

Machiavelli je torej svetoval, naj se domača vojska oboroži deloma s sulicami, deloma s kratkim mečem aragonskega peštva. In res so se florentinski pešci povsod prav dobro obnašali, vendar je bilo že prepozno. Zveza s Francozi, za katero se je potegoval gonfaloniere Soderini, je prinesla sad, katerega se je Machiavelli že davno bal. Komaj se je Ludevik XII. iz Italije pomaknil, je Francozom sovražni papež Julius II. leta 1512 rodbino Medicejsko v Florencijo nazaj spravil. Tako je bila republika zopet uničena, Soderini in Machiavelli sta šla v pregnanstvo. Pri neki zaretbi proti kardinalu Mediei je bil Machiavelli, najbrže nedolžen, v ječo pahnjen in je celo tvezo prestal. Odslej je živel v velikem siromaštvu, oddaljen od privajenih državniških poslov, na majhenem posestvu La

se zdijo kakor klade in cepe brez čuti in sreča, tore tudi brez ljubezni in iskrenosti za rod in dom. — Ne dolgo, kar smo imeli priliko gledati pisma nekega ženina rodom iz Kranjskega, od župana dano bilo je slovensko a od župništva nemško, — na zdravje! Po takem neškolani župan selski točnejše pojmi svojo zvišeno nalogu in dolžnost, katera ga veže na narod, nego li obilno učilnic presedevši duhovnik; le v tem brenku naprej, potle pa se nikakor ne čudite, ako narod duhovništvu hrbel obrača in ne nabaja dovolje razlogov, posebno visoko čisliti ga. Komur ni v vsakem oziru in za splošno blagost, srečo in napredek našega ljudstva, nego le za sebičje, kukavni to voditelj in gojitelj narodu, skoro ni na drugo, nego li na stroške in plačilo. Taki pojmovi se vrivavljajo o vzajemnih razmerah med ljudstvom in za nj premrzlim duhovništvom.

— Pojedinci ne morejo biti čudodeleci, vsak narodnjak je naravno moran in dolžen vršiti svojo dolžnost a vsi skupno, in le po takem še je najdejati povoljnemu uspehu. — Združenimi močmi.

Iz Metlike. 16. aprila. (Na korist stradajočim) napravila je 14. t. m. tudi metliška čitalnica besedo z igro in plesom. Čistega dohodka 26 gl. 13 n. izročilo je čitalničino ravnateljstvo g. Guštinu, prvosledniku odbora za stradajoče. Kdor pomisli, da je Metlika sama v stradajočem okraju in da je razen čitalnice pobirala milodare tudi naša županija, da so ravno tako tukajšnji c. k. uradniki med seboj zlagali, — mora priznati, da je radodarnost mnogo storila. Tudi gostov iz okolice slovenske in hrvatske t. j. iz Semiča, Suhorja, Ribnika, Žakanja in Broda, prišlo nam je bilo na radost prilično. Govoriti obširno o poedinih točkah veseličnega programa, ne dopušča vam prostor; povedati mi je tedaj na kratko, da se je program na splošno zadovoljnost vršil. Posebno dvospev „čolnič“ segel je globoko v sreč občinstvu, moral se je dvakrat ponavljati. Velika moč je lep glas! Gospodičini Šturmova in Colnarjeva smete veseli biti svojih iger na glasoviru, zlasti se je g. Colnarjeva s svojo „veliko kaprico“ prikupila — čudno pa res! — Kako se zna izvrstno „prepirati“ gospodičina Zorefleeva, ve in ne bo pozabil, kdor jo je ta večer videl in slišal. Ravno tako izvrstna bila je njena deklamacija predzadnji besedi dne 3. marca. Deklamacija g. Vrbaniča „pravi domorodec“ dobila je zasluzeno poohvalo. Gg. Šurma, oča in sin, sta glavna faktorja pri vsaki besedi. G. Lakner obeta mnogo. Kolo se je bilo tako priljubilo, da ta večer četvorka ni mogla niti na vrsto priti. Hvala lepa trudu gosp. Žigi Kentnerju, učitelju kola. Veselica je trpela malo ne do belega dné.

Za 20. maj pripravlja se naša čitalnica na izlet v bližnji Podzemelj.

Strada blizu Florencije. Tam je spisal razlaganja o prvi dekadi Livjevi, knjige o umnem vojskovanji, florentinsko zgodovino in razupito knjižico o vladanju. Zraven teh del imamo iz njegovega peresa tudi pesni in komedije, s katerimi pa se tukaj ne bodoce pečali, ker za poznanje pisatelja niso enake važnosti.

„Vladarja“ je Machiavelli posvetil mlademu Lovrencu, sinu Pierjevemu. Republikanci so gatorej imeli za odpadnika in so njegovo delo zavrgli, ne maraje za njegov vzvišen cilj. O moralni vrednosti tega dela smo že prej govorili; kaj da je bil njen namen, beremo v knjigi sami. Neko privatno pismo Machiavellija nam kaže, da se je hotel knjezu prikupiti, kar spričujejo tudi končne besede posvečenja. Taj je pisatelj dolga leta služil državi, privatno življenje — in sicer v uboštvi, mu ni moglo prijetno biti in tako je štrepel po prejšnjem javnem delovanju.

Glavni namen knjige je, vladarja podučiti, kako da si more ohraniti pridobljen prestol. A Machiavelliju nij nič mar za interes Medicejske rodbine. To kaže najbolj knjiga sama, iz katere se podložniki lehko nauči, kako se iznebiti trinoga, to spričuje stroga objektivnost in skoro matematična hladnost pisateljeva. Oblast vladarjeva mu je le sredstvo, ne cilj; pravi cilj njegov kaže

Iz Zagreba. 19. aprila. [Izv. dop.] V celej vojniški krajini do sedaj ni bilo nikjer ne judov ne aristokratov. Razen Žumberčanov, ki so skoro vsi plemenitaši, in morebiti dveh ali treh plemenitaških rodov v ogulinskem regimentu je v celej vojniški krajini sami čisti prevezani „demos“. Od kar je pa belovarska županija razvojničena, vidi se očito, da gre vladna nakana na to, da v njej svojega najzvestejšega zaveznika plemiča kakor ljudi med pšenico zaseje. Za plemičem pride jud, kajti kdo drugi bi plemiču denar posojeval, in rakijo vero točil! Iz tega gledišča ima se tudi naimenovanje grofa Roberta Oršiča Slavetičkega za velikega župana belovarske županije oceniti. Oršiči so na slabem glasu v hravtskej zgodovini in v denašnjem javnem mnenju, zavolj tega naš narod nič dobrega ne pričakuje o Oršičevem župovanju v Belovaru. Plemstvo in judovstvo sta dva parasita na telesu našega naroda, ki nju vsake dan s svojo krvjo in s svojim znojem nasiliti mora. Ali se bo nju kedaj rešil?

Pošast, ki se volilna agitacija imenuje, razdvjala je po celej deželi. Vsak poštenjak, ki dopise o agitaciji vladne stranke dan na dan v „Obzoru“ bere, mora nehote z zombi zaškrtniti in roko spestiti! Od kogar se ve, da je narodnjak, ta se enostalno ne vpiše v imenik volilcev, reklamacije se pa isto tako enostalno odbijajo s pretezo, da se uvažiti ne morejo, zakaj ne? to se pa še prašati ne sme. Nasprotno se pa število magjaronskih volilcev s tem pomnožava, da se vsakemu pritepenemu mavharju častno mestjanstvo podeli, samo če objubi, da bo za vladinega kandidata glasoval. Pri nas je še vse huje kakor na Španjolskem, v Mehiki ali na Turškem, ktere države slujejo zavoljo svojega nereda po celem svetu. Če iz tega semena, ki ga naša vlada denes seje, ne bo burja v klasje bujno šinila, se bo zares čudež dogodil. — Kot dobro znamenje se ima to vzeti, da se mnogo tistih povjerenstvenih mož, ki jih je vlada v volilne komisije poklicala, iz kakšnih takšnih pretvezov za to poverenje zahvaljuje.

— Faktum je, da na čelu magjaronske agitacije razban Rauch stoji. Zlasti on ima največ razlogov se narodnjaške saborske večine bat, kajti on dobro ve, da bi ga ta neusmiljeno na polaganje računov iz časov njegovega banuhovanja nategnola. Veliki vpliv bode na izid naših volitev imel izid volitev na Českem. Zato so pa tudi za ta trenotek vse naše oči v Prago obrnene.

Lonyayeva odgovora na Iranyjevo in Miletičeve vprašanje zastran razpusta našega sabora, in zastran Lonskega predstavlja sta ga pred celim našim političnim občinstvom zadnjega zaupanja in ugleda ličila, ki ga je še morebiti do sedaj sem

zadnje poglavje, v katerem z živimi besedami opisuje prežalostno trpljenje tužne domovine, kako zdihuje pod krutimi rokami barbarskih sovražnikov, kako boga moli, naj je pošlje odrešenika — in zdaj se obrne pisatelj do Lovrenca medicejskega ter izjavlja svoje prepričanje, da samo on more biti odrešenik očetnjave, da se bodo vsi domoljubi oklenili njegove zastave, ako le hoče izpolniti željo vseh — osvoboditi Italijo tujih barbarov. Lorenzo je prevzel knjigo in se je poslužil Machiavellija pri nekaterih važnih poslih, a upanje pisateljevo se nij izpolnilo.

Machiavelli je umrl 1. 1527. in vsled zanemarjenja njegovih svetov je bila skoro cela Italija razdeljena med tuje oblasti. Kultura ki je še ob času Machiavellijeve mladosti razsvetljevala s svojimi žarki celo Evropo, se nij vrnila več in spomin prošlih veličih časov je mimo nemilnjive krasote naravine skoro vse, kar tuje sedaj v Italiji najde. Pač pa so slabi vladarji in trinogi poznejih časov radi posnemali nasvete „Vladarja“, prezirajo pravi namen knjige in vzvišene besede zadnjega poglavja.

Za nas pa je „Vladar“ zanimiv spominek mnohih barbarskih časov in sijajno spričevalo za duh in značaj pisatelja.

V Mariboru aprila meseca 1872.

ter tje imel. Honeten človek ne odgovarja tako, kakor je odgovoril Lonyay.

Iz Zagreba. 21. apr. [Izvir. dop.] Naš prosti narod je v svojih političnih nazorih mnogo naprednejši nego so njegovi vodje! To sem v svojih dopisih že večkrat napomenil in poudarjal, in to danes v očigled saborskih volitev zopet ponavljam in zopet naglašujem. Naš prosti kmet o uniji z Magjari niti besedice slišati neče. Magjaron je danes v njegovih ustih naj grja psovka. Moja navada je, da rad hodim iz mesta ven. Na ktero god stran sem zadnje dni zahajal, povsod sem med prostim naletel na veliko razdraženost proti Magjaram. Volitev za zagrebški okraj bode, kakor sem že poročil, v Sesvetih, prvej železniškej postaji na žakanjskej progi. Naši kmetski volilei bi se lehko za male krajevje tja peljali, pa oni ne zaupajo ogerskej železnični, češ vlak ne bi v Sesvetih postal, ampak jih bog ve kam naprej odpeljal, da ne bi mogli glasovati. Šli bodo tedaj raje pešice na volišče. Iz tega se vidi, koliko nezaupanje je med prostim svetom nasproti magjaronom.

Volitev narodnjaškega kandidata za zagrebški okraj kanonika Šuškoviča proti magjaronskemu kandidatu sodeu Kranjčiču je zagotovljena. Sicer je pa Kranjčič kandidaturo tudi samo zavolj tega prevzel, ker jo je tako rekoč prevzeti moral, zato po on tudi za sebe skor nič ne agituje.

Denes gre glas po mestu, da vlada namestra narodno tiskarno, v kterej se „Obzor“ in „Südslavka“ tiskata, jutri zapreti dati. Zakaj? to je vsem nerazumljivo.

Iz Istre. 17. aprila. [Izv. dop.] Kakor se na Slovenskem vsled grajevredne malomarnosti „narodnih očakov“ — nemšto vedno bolj širi, tako se tudi tukaj v Istri in sicer vsled popolne politične in narodne nezavednosti istrijskih Slovanov tuji življi ojačujejo in vedno več zemljišča pod svojo oblast dobivajo. Na eni strani se lahonstvo širi in na drugi strani pa se pomorsko pruso-nemšto za prevladanje nad dosedaj tukaj vladajočim lahonstvom, posebno tukaj v Pulju, neutrudno poganja. Strastno se borita ta dva sovražna življeja za svoj obstanek in za vzdržanje svojega živobitja, neumorno si ti dve nasprotni stranki prizadevate, ena drugo zadušiti, uničiti in se na površji obdržati ter vajete samostalnega poveljstva na-sè potegniti. Dosedaj je v Pulju lahonstvo gospodarilo in svoj plod po isterskem zemljišči razširjevalo, s slovanskim stanovljestvom nepogojno zapovedovalo ter celo pokrajno tako zanemarilo, da je groza; pa odkar se bojno pomorstvo tukaj vedno ojačuje in narašča ter sedaj že skoro celo mesto zalega, si nemška stranka prizadeva na krmilo priti in te italijanske samovladalce zatreći ter poitalijančene istrijske Slovane polagoma germanizirati in na tak način na obalih jadranskega morja za „pangermanizem“ teren pripravljati ter prej ali slej — Adrijo pozrešnemu praskemu moložu žrtovati. In zato si tako neutrudno prizadeva, pri sedanji že pred vratmi stojecih volitvi — občinskega zastopa nad lahonstvom zmagati, mu krmilo iz rok izviti in se na sedež mestne županije usesti. — Gotovo je, akopram bi takrat pomorsko-nemški stranki zmaga nad lahonsko klico izpodletela, da lahonsko gospodarstvo ne bode dolgo več trpelo in svojega življa po Istri širilo. Temu bode moralno v kratkem tvorišče tega „rimljanskega mesta“ pruski vladajočnosti prepustiti — istrijske Slovane, kateri so do zdaj pod ošabnim lahonstvom zdihovali, čaka (?) prusko-nemško zatiranje, dokler jih žrelo pangermanizma ne pogoltne in mrak pozabljenja gomilo njihovega tujnega živobitja ne zagrne.

Politični razgled.

Volitev na Českem so se izvršile v kmetskih občinah in mestih popolnem po želji narodnjakov. V kmetskih občinah je narodni odbor postavil 50 kandidatov; voljeni so vsi, 38 izmed njih eno glasno. V mnogih volilnih okrajih ni manjkalo ni enega volilca na volišču

in vsi so svoje glasove dali deklarantu. V mestih so tudi povsed, kjer so Čehi kandidate postavili, ti izvoljeni. Trgovske zbornice so volile ustavoverno. Izid volitve v velikem posestvu nam do trenotka, v katerem to pišemo, ni znan. Žalibote pa je to, kar o razmerji glasov vemo, državopravni stranki ne ugodno, kar po brezizglednem samovoljstvu Kollerjevem ni drugače mogoče. Zadnji dan obroka za reklamacije je brez pravičnega uzroka 11 českih reklamacij zavrgel in ko je na zapisniku, ki se je sestavil po končanih reklamacijah, število opozicionalcev večje bilo ko ustavakov, je Koller brez opravljenja mnogih državopravnih volilcev iz zapisnika izbrisal, Zarad tega so izbrisani (med njimi en knjez Lobkovic, grof Kaunic, grof Schlick, ki so že dvakrat volili) telegrafično se pri ministerstvu pritožili, a denašnje „ministerstvo juristov“ pozna samo svoj prid in zarad tega silo, ne pravico, in ni se nadejati, da bi ministerstvo ukazalo, naj Koller zapisnik volilcev pravično popravi, ker s takim ukazom bi si ministerstvo samo mrtvaški list podpisalo. Ako Čehi propadajo, vrgla jih je krivica sila, in prišel bode čas, ko se „vsaka krivica maščuje na zemlji“. Pri volitvah v Pragi je bila vsa posadka pripravljena udariti, ako bi nastal punt; vsa Praga, posebno ulice blizu volišč so bile patrol in straž polne, pa ni bilo najmanjšega nereda. Čeh in Slovan sploh pač išče svojo pravico pravično in postavno, ne s kruto silo! (Glej naš telegram.)

Volitveno gibanje se je pričelo tudi na Ogerskem, kjer imajo vnovič voliti državni zbor. Ogerske volitve se skoro nikjer brez tepežev in ubojev ne končajo in že poročajo listi o pretepanji med Deákoveci in levičnjaki.

Piše se, da so Avstrija, Rusija in Prusija sklenile, da ima zvezza Moldavije z Valahijo (v državo Rumunijo) nehati, ako se rumunski knjez odpove prestolu.

Med Srbijo in Turčijo so strune do skrajne meje napete. Srbija namreč terja, da zapusti turska posadka dve trdnjavici, iz katere bi bili Turki imeli že l. 1864 odriniti. Turčija se brani in že ste obe državi začeli vojsko zbirati.

Pruska je proti navadi velikih držav lani imela 9,223,221 tolarjev več dohodkov kakor je bilo v proračun postavljeno. Preostanek prihaja od uprave železnice in rudnikov.

Razne stvari.

(Društvo slovenskih pisateljev) je imelo v nedeljo 21. t. m. osnovni zbor v Ljubljani. Razen ljubljanskih pisateljev (gg.: dr. Razlag, dr. Vošnjak, prof. Pleteršnik, prof. Zupančič, Josip Noli, Josip Ogrinec, Valenta, Zubukovec, Podmilšak, Tomšič, in drugi) bilo je nazočnih tudi več od drugod na shod prišlih in sicer gg. D. Trstenjak iz Ponikle, prof. Erjavec iz Gorice, Rapoc in Jurčič iz Maribora, prof. Vodušek iz Kranja, župnik Potočnik iz sv. Vida, posestnik Hren iz Begunj (kot podporni ud), in dr. — Č. g. Trstenjak, na katerega poziv v „Zori“ se je to društvo osnovalo, poroča, da se je oglasilo dozdaj pri njem že 50 udov. Med temi smo čuli v našem slovstvu najznanje imena starejših in mlajših pisateljev. G. Trstenjak v svojem ogovoru poudarja, da društvo, ki se denes snuje nema druge svrhe nego pomoči k živejšemu delovanju za narodno stvar. Slovenski narod je majhen na število, ali ipak smo v neugodnih razmerah, v katerih živimo že mnogo storili in moremo storiti še mnogo ako delamo vzajemno in marljivo. Prvo kar od društva želim, pravi govornik, je, da vlada v tem društvu ljuba edinstvo, poštenje, da se ne vgnezdi strasti, ktere drugod zdravemu delu in napredku pot zapirajo. V naših pisateljskih krogih naj se udomači ljubezen, in ker je naša pisateljska država republika, naš dom Minervin dom, bodimo prizanesljivi med seboj. Nij treba, da bi vsak kdor je ud našega društva moral bil napisati velika dela: vsak delavec, tudi oni, ki v manjem pomaga pri

delu za narod, vsak je potreben, nam je ljub. Pred 30 leti, ko sem v Ljubljano prišel, našel sem 2 Slovence, ki sta literarno delala: Preširen in Metelko; kako se je spremenilo, koliko napredka je do danes! In črez nekoliko let bodo zopet mogli še večji napredki zaznamovati, ako vzejemo delamo, drug drugega izpodbijamo, posvetujemo se, in se drug od drugega učimo. Mene starega ne bode sram učiti se od mlajšega, a mlajši naj se ne odteza poslušati prijateljske svete katere daje izskustvo starejših. — Ta ugovor ustanovitelja društva je bil od nazočih z živahnim priglasom in odobrenjem sprejet. — Pravila društva so bila (kakor je njih načrt tiskan v „Slov. Narodu“ štev. 36. t. I.) z nekaterimi premembami in po kratkem posvetu sprejeta in jih ima izvoljeni odbor vladiti na potrebe predložiti. — Za predsednika društva je bil per acclamationem voljen g. Davorin Trstenjak. Podpredsednik in drugi odborniki so bili voljeni po listkih. Za podpredsednika je izvoljen g. dr. Razlag; za tajnika g. prof. Pleteršnik, za denarničarja g. dr. Vošnjak. Za odbornike so voljeni: gg. dr. Zarnik in Josip Ogrinec iz Ljubljane, a izven Ljubljane gg.: J. Stritar, prof. Erjavec, in Jurčič. (Društvo „Trdnjava“) in celovška čitalnica ste poslali zadnjo nedeljo shodu pisateljev sleden telegram: „Osnovalnemu zboru pisateljskega društva srčen pozdrav. Želimo zdaten uspeh v duhu vzajemnosti.“

(Nezaupnici Čnetu pritrjujejo) v „Soči“ javno tudi mnogi zastopi takih občin na Goriškem, ki ne leže v Čnetovem volilnem okraju.

(„Pravnika slovenskega“) štev. 5., 6., 7. in 8. za mare in april so te dni bile izdane in prinesajo naslednje sestavke: Oporoka (dalje). — Povračilo škode po divjadi storjene. — Ali je sin po prepričenju zemljišča že samostalen z 20 leti? — Neveljavnost terjatve vsled nedoločene pogodbe. — Tudi v posojilo spremenjena daritev se more tožiti. — Kdaj se sme vstaviti civilno tožno ravnanje zavoljo ovadbe ponarejanja listin. — Zemljeknjični obrazci. — Vpisanje zemljiščnih kosov v javne knjige. — Prestopke kazenske postave po nedoraslih po §. 273 imajo cesarske politične oblastnije kaznovati. — Priče ustne poslednje volje se smejo zaslišati tudi po prisojilu zapuščine na podlagi postavnega nasledstva. — Prestopka §. 314 kaz. zak. se zakriva stariši, kteri otroki iz šole peljejo, kadar šolski oglednik šolo nadzoruje. — Lastnik sme svojo zemljiščno parcele rabiti tudi na nepriliko mejača, dokler ta ni zadobil pravice to prepovedati. Globa v pravdah zavoljo motenja posesti. — Zaznamba prepričnosti glede na toženo neveljavnost vknjižene listine. — Zastaranje menjice na Ogerskem izdane in na Dunaji sprejete se ima soditi po avstrijskem menbenem pravu. — Poraba ženinega zneska v skupnem gospodarstvu ni pomnoženje priženila. — Zemljeknjični obrazci nekoliko navadniših vlog, potem vseh odlokov in zaznamb usled ove zemljeknjične postave bodo vstregle vsem sodnikom, knjigovodjem, notarjem in drugim sestavljalcem pravnih listin na Slovenskem in nihče se ne more več izgovarjati, da nima potrebnih pripomočkov. Ker je vendar znano, da ima le redko kdo poprejšnje tečaje slovenskega državnega zakonika, slovenske Manzove zbirke takih postav pa nimamo, torej je „Pravnik slovenski“ edini pripomoček za slovenske dejanske vaje v pravnih zadevah. Slovenski narod se že več let poteguje za vpeljavo svojega jezika v urade, nove postave precej ustrezajo tej želji, ako ne ostanejo samo na papirji, torej bi koristno bilo pozvedeti, na koliko napredujejo na Slovenskem notarji, odvetniki, sodniški in politični uradniki in njih naraščaj v znanju slovenskega jezika. Naj nam torej prinese „Pravnik“ imenik svojih letosnjih naročnikov vsaj zgorej omenjenih stanov; slovenski pravoslovei pa ga naj duševno podpirajo, da bode še več let mogoče ga za nizkoceno 2 fr. na leto izdajati. Upamo, da tudi duhovniki, ki veliko občujejo z našim narodom

v raznih zadevah in župani pridno prebirajo ta list, ker tudi nepravni v njem nahajajo marsikero koristno in lehkrazumljivo reč.

(Slovensko gledišče.) Predstava Kuljevičeve igre „Turki pri Sisku“ na korist režisourja dramatičnega društva g. Josipa Nolija se je vseskozi povoljno vršila. Občinstvo je pokazalo, da zna zasluge g. Nolija za razvoj slov. dramatike ceniti, ker je bilo gledišče prek in prekpolno.

(Mariborska čitalnica) je napravila 21. t. m. zadnjo veselico v tej sezoni in reči se morebiti sme, da je ta veselica največ užitka podala obiskovalcem med vsemi, kar jih je letos bilo. Zabava se je pričela z vrlim igranjem gospodične Liebetraute na glasoviru (ena transkripcija in Beethovenova sonata v cis-mol); na to je gosp. prof. Šuman govoril o neki maloruski narodni pesmi, potem je pela gospodična Fanika Moserova „Zvonkarjevo“, za njo gospodičina Barteltova eno pesem in potem ste izvrstno prednašali zadnjič imenovani gospodičini en duet, kateri se je na z glasnim ploskanjem razodeto željo poslušalev ponoviti moral. Veselico je končal ples, ki je trajal pozno v noč. Štejemo si v dolžnost izreči gospodičinam, ki so s svojimi produkcijami čitalnico počestile in nam tako prijeten večer napravile, izreči srčno zahvalo.

(Iz Trebovlja) se nam piše: Med delavci ene tukajšnje rudarnice začel je tifus ali legar hudo razsajati. Bolnikov je sedaj že čez sto; pomrlo jih je do danes (20. aprila) šest. Posebno zanimivo je pa, da so delavci drugih rudarnic in tovaren, kakor tudi kmetje od te morilke popolnem prosti.

(Tepež med vojaki in civilisti) je nastal nedavno pri „grenadirbirtu“ blizu Celja. Vojaki (loveci) so z bajonetni segli čez civiliste in posestnika Hlačarja iz Tremerij hudo ranili. Nesrečnika so morali v bolnišnico spraviti.

(† Dr. Ljudevit Gaj) je, kakor se nam iz Zagreba piše, 20. t. m. umrl nagle smrti. Dr. Ljudevit Gaj je starejšim slovenskim rodoljubom dobro poznan kot vodja narodnega gibanja na Hrvatskem zlasti v četiridesetih letih, in kot stvoritelj in nositelj ideje „ilirizma“. Iz voditelja narodne stvari postal je iz zogolje sebičnosti ob času Bachovega absolutizma vladni prilizun, kar ga pa vendar ni bankrota ubranilo. Vsled tega postal je javen berač, to da brez uspeha. Denes je umrl pozabljen, od naroda zavrnjen in obsojen. — On je izgled onih, ki so sijajno začeli delati za narod, ki so si velike zasluge pridobili za narod — a ne do konca vztrajali na pravem potu. Vendar tega tretzna zgodovina ne bode tajiti mogla, da je Gaj za Jugoslovanstvo in posebno za hrvatsko literaturo v prvem času mnogo mnogo storil.

(Umrli) je dr. Maks Friedländer, utemeljitelj ustavovernega dunajskega časopisa „Neue freie Presse“. Dr. Friedländer je bil rojen v pruski Šleziji, je leta 1857 prišel na Dunaj kot sodelavec stare „Presse“ in l. 1864 ustanovil organ, kateri si sme štetiti v zaslugo, da je največ storil za ono nestrpljivost, katero danes avstrijski Nemci svojim sodržavljanom druge narodnosti kažejo. In ako pozrešni Prus Avstriji pogni pripravi, morala bode Habsburško-lotrinska rodovina se zato izgubo tudi zahvaliti publicistom, kateri kakor Friedländer kot tujevi avstrijskih razmer ne razumejo, ki teži samo na nemško gospodstvo nad drugimi narodi v Avstriji. Delal je Friedländer tem uspešnejše, ker je imel nenavadno velik talent in redko politično omiko.

(Breneelj na Žabjeku.) Gospodu Alešovcu, uredniku „Breneeljna“, je došel te dni odlok, da ima nastopiti dvomesečni zápor, na katerega je bil v znani pravdi zarad Risterjevega psa obsojen.

(Dr. Zarnik) je bil včeraj v Ljubljani poročen z gospodičino Ano Kosovo. Poročal ju je g. Davorin Trstenjak, poročni priči sta bila gg. prof. Erjavec in dr. Vošnjak.

